

# 11. METOODIKA

## 11.1 Kvantitatiivne andmekogumismetoodika

### Valimi moodustamine

Uuringu üldkogumi moodustasid Eesti Vabariigi alalised elanikud alates 15-eluaastast. Valimi suurus, st ühe uuringuga hõlmatud küsitletavate hulk oli 1200 inimest. Valimi moodustamisel kasutati üldkogumi proportsionaalset mudelit, kus kõikidel üldkogumisse kuuluvatel inimestel on võimalus vastajaks sattuda. Eestlaste ja teistest rahvustest inimeste sihtrühmadele koostati eraldi valimi mudelid.

### Küsitlustöö kirjeldus

Integratsiooni monitooringu (IM) tarvis tehtud küsitlustöö toimus ajavahemikus 14. jaanuarist kuni 1. märtsini 2015. Üle-eestilise valimi põhjal küsitleti 1214 inimest vanuses 15 aastat ja rohkem. Valim oli koostatud vastaja rahvuse põhiselt: eesmärgiks oli küsitleda 500 eestlast ja 700 teiste rahvuste esindajat. Vastamise keele valis küsitletav ise – seega võis mitte-eestlaste seas olla nii eesti- kui ka venekeelsele küsitlusele vastajaid. Eestlaste puhul ei olnud võimalust venekeelsele ankeedile vastata ette nähtud (eesti- ja venekeelne ankeet olid osaliselt erinevad).

Küsitletavate valikuks rakendati lähte-aadressi meetodit. Selleks leiti juhuvaliku esimeses etapis 127 valimipunkti üle Eesti ja teises etapis nn. noorema mehe reegli alusel igas valimipunktis konkreetsed intervjueritavad.

Valimipunktiks on valimi territoriaalse esinduslikkuse põhjal juhuslikult valitud aadress, millest alates küsitaja alustas intervjuerimist. Edasi liiguti kindla sammu alusel (iga viies korter või iga teine maja), et tagada valikusse sattunud elupindade juhuslikkus. Kokku käisid küsitlajad 8285 aadressil.

Konkreetselt vastaja valikul rakendati nn. noorema mehe reeglit, mis näeb ette, et esimesena paluti intervjuud noorimalt kodus

olevalt meesterahvalt, kes on vähemalt 15-aastane. Kui mehi kodus ei olnud, eelistati nooremat naist. Selline valikumeetod annab neile küsitletavate kategooriatele, keda on vähem tõenäoline kodust eest leida (eelkõige noored ja mehed), suurema šansi valimisse sattuda. Sel viisil saavutatakse sugude ning erinevate vanusegruppide parem esindatus valimis.

Vanemaealiste vastajate ülesindatuse vältimiseks anti küsitlajatele ette kvoodid, kui mitut üle 60-aastast vastajat ta tohib ühes valimipunktis küsitleda (vanuses 60–74 a. mitte rohkem kui 2 vastajat ja vanuses 75 a. ja vanemad mitte rohkem kui 1 vastaja). Detailne küsitlustöö aruanne on esitatud tabelis 11.1.

Tabel 11.1. Küsitlustöö aruanne Integratsiooni monitooringule 2015

Küsitlusaeg 14.01.2015–01.03.2015	Kogu Eesti
Küsitluspunkte	127
Küsitlajaid	64
Täidetud ankeete	1214
Põhjused, miks küsitlus ei toimunud	
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi	1457
Kedagi pole kodus	3450
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	62
Keelduti kontaktist	762
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	1054
Muu mittetoimimise põhjus	165
Ei ole eluruumid või aadressile ei pääse ligi	121
Kokku aadresse (v.a praak)	8285
Korduvvisiite	1292

Pärast küsitlustöö lõppu saadeti 10% juhuslikult valitud küsitluspunkti järelkontrolli kirjad, milles kontrolliti intervjuu teostamise fakti, samuti vastaja valiku reegli jt küsitlustöö reeglite järgimist küsitlaja poolt. Järelkontroll küsitlajate töös eksimusi ei tuvastanud.

Küsitletute koosseisud kaalumata ja kaalutud kujul on esitatud tabelis 11.2.

Kuna valimi aluseks on territoriaalne valim, siis muutuvad regioonide ning linna- ja maaelanikkonna osakaal kaalumise tulemusel vähe. Kaalumiseega on vaja suurendada meeste ning kõige noorema ja kõige vanema vanusegruppi osakaalu. Vastavalt on vaja väiksemaks kaaluda keskmiste vanusegruppide osatähtsust valimis. Üldvalimi kaalumisel oli vaja muuta valimi rahvuslikke proportsioone – mitte-eestlaste valim oli moodustatud teadlikult tegelikkusest suuremana, eestlased aga on üldvalimis alaesindatud. Kaalumisel võeti lisaks soole ja vanusele arvesse eestlaste ja mitte-eestlaste osakaalu kolme regiooni lõikes (Tallinn, Ida-Virumaa, muu Eesti). Kaalud on toodud igas kolmes andmefailis (koond, eestlased, muulased) tunnusenähtena KAAL.

Tabel 11.2. Integratsiooni monitooring 2015 valimite koosseis kaalutud ja kaalumata kujul

	EESTLASED (N=500)		MITTE-EESTLASED (N=714)		VASTAJAD KOKKU (N=1214)	
	kaalutud	kaalumata	kaalutud	kaalumata	kaalutud	kaalumata
<b>SUGU</b>						
Mees	46,2	40,4	44,8	39,2	45,8	39,7
Naine	53,8	59,6	55,2	60,8	54,2	60,3
<b>VANUS</b>						
15–24	15,7	9,2	10,4	7,7	14,0	8,3
25–34	17,0	16,8	16,4	12,5	16,8	14,3
35–49	24,5	27,6	23,1	24,1	24,1	25,5
50–64	21,2	27,2	29,0	33,6	23,7	31,0
65–74	11,3	11,4	11,0	13,9	11,2	12,9
75+	10,2	7,8	10,1	8,3	10,1	8,1
<b>REGIOON</b>						
Tallinn	24,4	24,8	45,1	44,7	31,0	36,5
Põhja-Eesti	18,6	21,6	11,1	12,0	16,2	16,0
Ida-Virumaa	3,3	3,4	30,1	30,1	11,8	19,1
Lääne-Eesti	15,1	15,4	3,3	3,9	11,4	8,6
Kesk-Eesti	10,1	6,0	1,7	1,4	7,4	3,3
Lõuna-Eesti	28,5	28,8	8,6	7,8	22,2	16,5
<b>LINN/MAA</b>						
Linn	58,8	59,0	90,7	90,8	68,9	77,7

Maa	41,2	41,0	9,3	9,2	31,1	22,3
<b>RAHVUS</b>						
Eestlased	100	100	X	X	68,3	41,2
Mitte-eestlased	X	X	100	100	31,7	58,8

Uuringuandmete töötamiseks kasutati andmetöötluspaketti IBM SPSS Statistics for Windows 22.0.

Tabelis 11.3 on toodud valimivea piirid erinevate valimi suuruste ja vastuste protsentjaotuste jaoks 95% usaldusnivoole.

## 11.2 Kvalitatiivne andmekogumismetoodika

### Liitgümnaasiumis õppivate noorte sihtrühm

Detailsema info saamiseks üleminekust eestikeelsele õppele ning kohanemisest mitmekeelse koolis viidi läbi kaks fookusgrupi intervjuud ühes liitgümnaasiumis – üks grupp venekeelsete ja teine grupp eestikeelsete õpilastega. Fookusgrupi kava koostas Laura Kirss (Praxis) ning osalejate värbamine teostati koostöös kooli juhtkonnaga. Fookusgruppide vestlust juhtis nii eesti kui vene keeles IBS analüütik Kristina Kalas. Fookusgrupid toimusid 6. märtsil ning gruppides osales 8 (eesti) ja 8 (vene) õpilast.

Mõlemas fookusgrupis käsitleti samu teemasid, et tagada kahe uuritava grupi arvamuste ja hoiakute võrdlus. Uuritavad teemad olid:

1. Eesti ja vene emakeelega õpilaste õppe korraldus koolis;
2. Kogemused ühistest ainetundidest;
3. Hinnangud ühistele ainetundidele;
4. Liitgümnaasiumis õppimise kogemused.

Tabel 11.3. Valimivea piirid, %

Valimi suurus	Vastuse proportsioon												
	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%	
10	30,99	30,83	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68	
20	21,91	21,80	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14	
30	17,89	17,80	17,53	17,07	16,40	15,49	14,30	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01	
40	15,49	15,42	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34	
50	13,86	13,79	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88	
60	12,65	12,59	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54	
70	11,71	11,65	11,48	11,17	10,73	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28	
80	10,96	10,90	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07	
90	10,33	10,28	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89	
100	9,80	9,75	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74	
110	9,34	9,30	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62	
120	8,95	8,90	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50	
130	8,59	8,55	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41	
150	8,00	7,96	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24	
200	6,93	6,89	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94	
300	5,66	5,63	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58	
500	4,38	4,36	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23	
750	3,58	3,56	3,50	3,41	3,28	3,10	2,86	2,55	2,15	1,56	1,22	1,00	
1000	3,10	3,08	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87	
1500	2,53	2,52	2,48	2,41	2,32	2,19	2,02	1,81	1,52	1,10	0,86	0,71	

Fookusgrupp viidi läbi gümnaasiumi ruumides ning intervjuud transkribeeriti.

### Kõrgharidusega venekeelsed noored tööturul sihtrühm

Tööturu ja kõrghariduse analüüsi täienduseks viidi läbi kaks fookusgrupi intervjuud venekeelsete noortega. Üks fookusgrupi intervjuu keskendus Narva Kolledži üliõpilaste ja vilistlaste poolt tunnetatud tööturu olukorrale Eestis. Fookusgrupp toimus 19. veebruaril Narva kolledži ruumides ja selles osales 6 tudengit ja vilistlast. Teine fookusgrupi intervjuu

keskendus Tallinna Ülikooli üliõpilaste ja vilistlastele ning see toimus 12. märtsil Tallinna Ülikooli ruumides, kus osales 5 tudengit.

Mõlemad fookusgrupid aitavad teha sügavuti minevaid analüüse sõlmküsimustele ning nende põhjal vormida ettepanekuid ja leida võimalusi Eesti tööturu avatumaks muutmiseks.

Mõlema fookusgrupi intervjuu eesmärgiks oli uurida järgmisi küsimusi:

- » Kuidas hindavad venekeelsed noored enda võimalusi saada Eestis head/tasuta kõrgharidust?
- » Kui lihtne või raske on leida Eestis erialast tööd kõrgharidusega noorel?
- » Milliseid tööturu eeliseid ja takistusi peetakse iseloomulikeks
- » Kuidas suhtuvad Eesti tööandjad venekeelsetesse noortesse? Kas eksisteerib eelarvamusi?
- » Milliseid tööturule sisenemise strateegiad peetakse optimaalseteks Eesti tööturul just venekeelsete kõrgharidust omandavate/omandanud noorte puhul? Kuivõrd ja mille poolest tajutakse neid eestlaste sama kategooria strateegiatest erinevateks?
- » Kuidas tegutseda töö saamise eesmärgil: ambitsioonikuse aste; võimekuse suurendamine; ajastus ja perspektiiv; kui kõrge staatuse või palgaga võiks olla see esimene vs „tulevane“ töö olla; kust (Eestist või mujalt) otsida tööd; kuidas otsida tööd;
- » Mille tõttu on kõrgharidusega venekeelsetel noortel raske leida hea töökoht;
- » Kuivõrd sarnasteks/erinevateks peetakse kõrgharidusega eestlastest noorte tööturuväljavaateid ja raskusi?
- » Millistena tajutakse venekeelsete kõrgharidust omandavate/omandanud noorte võimalusi Eesti tööturul võrdluses teiste maade tööturgudega? Miks suunduvad paljud noored välismaale?

Fookusgrupi kavad koostas Jelena Helemäe (Tallinna Ülikool), värbamisplaani koostasid IBS analüütikud ning vestlusi juhtis vene keeles (Narva) ja eesti keeles (Tallinn) IBS analüütik Kristina Kallas.

## Meediaekspertide sihtrühm

Meediaekspertidega viidi läbi poolstruktureeritud näost-näkku intervjuud. Kokku intervjueriti perioodil 9.-17. aprill 7 Eesti venekeelse meedia esindajat (põhiliselt peatoimetajad). Intervjuude eesmärk oli kaardistada ekspertide hinnanguid järgnevates küsimustes:

- » viimastel aastatel toimunud olulisemad muutused venekeelse elanikkonna kui meediatarbijate harjumustes;
- » venekeelse elanikkonna arvestamine eestikeelse meedia sihtrühmana;
- » koostöö eestikeelse ja venekeelse meedia vahel;
- » eesti- ja venekeelse elanikkonna erinevused meediatarbijatena;
- » põhilised probleemid meediatoimetuste igapäevatoos;
- » uute kanalite tulekuga (ETV3, Sputnik) seotud võimalikud muutused Eesti venekeelsel meediaväljal.

Intervjuud on täienduseks kvantitatiivuurings analüüsitud meediatarbimise ja infovälja küsimustele.



